Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA M. KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]

SECINĀJUMI,

sniegti 2021. gada 20. maijā [1]

Lieta C-724/19

Spetsializirana prokuratura

pret

HP

(*Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Bulgārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas izmeklēšanas rīkojums – Direktīva 2014/41/ES – 2. panta c) punkts – Izdevējiestāde – 6. panta 2. punkts – Izdošanas nosacījumi – Prokurors kā izdevēja tiesu iestāde – Izdošana, ko līdzīgā vietējā lietā varētu veikt tikai tiesa

1. Vai dalībvalsts prokuratūrai ir kompetence izdot Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (turpmāk tekstā – "EIR"), ar ko ir pieprasīti datplūsmas un atrašanās vietas dati par elektroniskajiem sakariem, ja saskaņā ar izdevējvalsts tiesību aktiem šo pierādījumu iegūšanu var atļaut tikai tiesnesis vai tiesa?

2. Šī iesniedzējtiesas nolēmuma pamatā būtībā ir iepriekš minētās šaubas. Lemjot par to, Tiesai ir iespēja precizēt savā judikatūrā jēdzienu EIR "izdevējiestāde" Direktīvas 2014/41/ES [2] izpratnē attiecībā uz prokuratūru.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības. Direktīva 2014/41

3. Saskaņā ar šīs direktīvas 30. apsvērumu "iespējām sadarboties saskaņā ar šo direktīvu telesakaru pārtveršanas jomā nevajadzētu ietvert tikai telesakaru saturu; sadarbība varētu iekļaut arī ar šādiem telesakariem saistītas datplūsmas un atrašanās vietas datu ievākšanu, dodot kompetentajām iestādēm iespēju izdot EIR ar mērķi iegūt tādus datus par telesakariem, kuri prasa mazāku iejaukšanos. EIR, kas ir izsniegts, lai iegūtu pārskatu par vēsturiskiem datplūsmas

[1] Oriģinālvaloda – spāņu.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (OV 2014, L 130, 1. lpp.).

un atrašanās vietas datiem, kas saistīti ar telesakariem, būtu jākārto saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem, kas piemērojami EIR izpildei, un atkarībā no izpildvalsts tiesību aktiem to var uzskatīt par piespiedu izmeklēšanas pasākumu".

4. Saskaņā ar tās 32. apsvērumu "EIR, kurā iekļauts lūgums veikt telesakaru pārtveršanu, izdevējiestādei būtu jāsniedz izpildiestādei pietiekama informācija, piemēram, par noziedzīgām darbībām, kuras tiek izmeklētas, lai dotu izpildiestādei iespēju izvērtēt, vai minētais izmeklēšanas pasākums tiktu atļauts līdzīgā vietējā lietā".

5. Direktīvas 1. pantā ("Eiropas izmeklēšanas rīkojums un pienākums to izpildīt") ir noteikts:

"1. Eiropas izmeklēšanas rīkojums (EIR) ir tiesas lēmums, ko izdevusi vai apstiprinājusi kādas dalībvalsts ("izdevējvalsts") tiesu iestāde, lai panāktu, ka kādā citā dalībvalstī ("izpildvalsts") veic vienu vai vairākus konkrētus izmeklēšanas pasākumus, lai iegūtu pierādījumus saskaņā ar šo direktīvu.

EIR var arī izdot, lai iegūtu pierādījumus, kas jau ir izpildvalsts kompetento iestāžu rīcībā.

2. Ikvienu EIR dalībvalstis izpilda, pamatojoties uz savstarpējas atzīšanas principu un saskaņā ar šo direktīvu.

3. Aizdomās turētais vai apsūdzētais (vai advokāts, kas rīkojas tā vārdā) var lūgt izdot EIR atbilstīgi piemērojamam tiesību uz aizstāvību regulējumam saskaņā ar valsts kriminālprocesu.

4. Šī direktīva nemaina pienākumu ievērot pamattiesības un tiesību principus, kas noteikti LES 6. pantā, tostarp to personu tiesības uz aizstāvību, pret kurām uzsākts kriminālprocess, un tā neskar nekādus tiesu iestāžu pienākumus šajā ziņā."

6. Direktīvas 2. pantā ("Definīcijas") ir noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

c) "izdevējiestāde" ir:

i) tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis [izmeklētājtiesnesis] vai prokurors, kuru kompetencē ir attiecīgā lieta, vai

ii) jebkura cita izdevējvalsts noteikta kompetenta iestāde, kura konkrētajā lietā darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu. Turklāt, pirms EIR nosūta izpildiestādei, to apstiprina pēc tam, kad izdevējvalsts tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis [izmeklētājtiesnesis] vai prokurors ir izskatījis tā atbilstību EIR izdošanas nosacījumiem saskaņā ar šo direktīvu, it īpaši nosacījumiem, kas izklāstīti šīs direktīvas 6. panta 1. punktā. Ja EIR ir apstiprinājusi tiesu iestāde, šo iestādi arī var uzskatīt par izdevējiestādi EIR nosūtīšanas mērķiem;

[..]."

7. Direktīvas 6. pantā ("EIR izdošanas un nosūtīšanas nosacījumi") ir noteikts:

"1. Izdevējiestāde EIR var izdot tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) EIR izdošana ir vajadzīga un samērīga ar 4. pantā minētās tiesvedības nolūku, ievērojot aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesības; un

b) EIR norādīto izmeklēšanas pasākumu(-us) tādos pašos apstākļos būtu iespējams norīkot līdzīgā vietējā lietā.

2. Šos 1. punktā minētos apstākļus ikvienā gadījumā izvērtē izdevējiestāde.

3. Ja izpildiestādei ir iemesls uzskatīt, ka 1. punktā paredzētie nosacījumi nav izpildīti, tā var apspriesties ar izdevējiestādi par EIR izpildes svarīgumu. Pēc šādas apspriešanās izdevējiestāde var nolemt atsaukt EIR."

8. Saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu ("Atzīšana un izpilde"):

"1. Izpildiestāde atzīst saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem nosūtītu EIR, neprasot nekādas papildu formalitātes, un nodrošina tā izpildi tieši tāpat un atbilstīgi tādiem pašiem nosacījumiem kā tad, ja attiecīgo izmeklēšanas pasākumu būtu prasījusi kāda izpildvalsts iestāde, ja vien minētā iestāde nepieņem lēmumu atsaukties uz kādu no šajā direktīvā paredzētajiem EIR neatzīšanas vai nepildīšanas pamatiem vai uz kādu no šajā direktīvā paredzētajiem izpildes atlikšanas pamatiem.

2. Izpildiestāde ievēro formalitātes un procedūras, ko nepārprotami norādījusi izdevējiestāde, ja vien šajā direktīvā nav paredzēts citādi un ja minētās formalitātes un procedūras nav pretrunā izpildvalsts tiesību pamatprincipiem.

3. Ja izpildiestāde ir saņēmusi EIR, ko izdevējiestāde to nav izdevusi saskaņā ar 2. panta c) punkta noteikumiem [ko nav izdevusi izdevējiestāde, kā tā ir definēta 2. panta c) punktā], izpildiestāde EIR nosūta atpakaļ izdevējvalstij.

[..]"

B. Valsts tiesības

1. Zakon za Evropeyskata zapoved za razsledvane (Likums par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, turpmāk tekstā – "ZEZR")

9. *ZEZR* 5. panta 1. punktā ir noteikts, ka iestāde, kuras kompetencē ir izdot EIR, ir prokurors kriminālprocesa pirmstiesas stadijā vai kompetentā tiesa tiesvedības stadijā.

2. Nakazatelno protsesualen kodeks (Kriminālprocesa kodekss, turpmāk tekstā – "NPK")

10. *NPK* 159.a pantā "Uzņēmumu, kuri nodrošina publiskos elektronisko sakaru tīklus un/vai pakalpojumus, datu nodošana" ir noteikts:

"(1) Pēc tiesas pieprasījuma tiesvedībā vai balstoties uz pirmās instances tiesas motivētu rīkojumu, kas pirmstiesas stadijā izdots pēc prokurora, kurš vada izmeklēšanu, pieteikuma, uzņēmumi, kuri nodrošina publiskos elektronisko sakaru tīklus un/vai pakalpojumus, nodod to darbības ietvaros iegūtos datus, kas vajadzīgi šādiem nolūkiem:

1. savienojuma avota izsekošanai un identifikācijai;

2. savienojuma virziena identifikācijai;

3. datuma, laika un savienojuma ilguma identifikācijai;

4. savienojuma veida identifikācijai;

5. elektronisko sakaru galaiekārtas lietotāja vai personas, kura tiek norādīta kā lietotājs, identifikācijai;

6. izmantoto elementu ieejas kodu noteikšanai.

(2) Datus saskaņā ar 1. punktu iegūst, ja tas ir vajadzīgs smagu tīšu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai.

(3) Prokurora, kurš vada izmeklēšanu, pieteikums atbilstoši 1. punktam ir jāpamato un tajā ir jānorāda:

1. informācija par noziedzīgo nodarījumu, kura izmeklēšanai ir vajadzīga datplūsmas datu izmantošana;

2. apstākļu, uz kuriem balstīts pieteikums, raksturojums;

3. informācija par personām, par kurām pieprasa datplūsmas datus;

4. laikposms, par kuru jāsniedz informācija;

5. izmeklēšanas iestāde, kurai dati ir nododami.

(4) Rīkojumā atbilstoši 1. punktam tiesa norāda:

1. datus, par kuriem jāsniedz informācija;

2. laikposms, par kuru jāsniedz informācija;

3. izmeklēšanas iestāde, kurai dati ir nododami.

(5) Laikposms, par kuru pieprasa informāciju un saskaņā ar 1. punktu uzliek pienākumu nodot datus, nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus.

[..]”

II. Faktiskie apstākļi, pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

11. Kad Bulgārijā pret HP tika uzsākts kriminālprocess par teroristisku darbību finansēšanu, prokuratūra izdeva četrus identiska satura EIR, lai iegūtu datplūsmas un atrašanās vietas datus par elektroniskajiem sakariem [3].

12. Bulgārijas prokuratūra izdeva četrus EIR bez tiesneša vai tiesas iesaistīšanās vai apstiprinājuma un nosūtīja tos attiecīgajām Vācijas, Austrijas, Beļģijas un Zviedrijas iestādēm.

13. Dalībvalstu prokuratūras, kurām bija adresēti EIR, izņemot Beļģijas prokuratūru, tos izpildīja bez tiesneša vai tiesas atļaujas vai apstiprinājuma.

14. Pamatojoties uz iegūtajiem pierādījumiem, tostarp informāciju, kas iegūta atbildēs uz EIR, HP un citas piecas personas tika apsūdzētas par teroristisku darbību finansēšanu un dalību noziedzīgā organizācijā, kas izveidota, lai finansētu šādas darbības.

15. *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Bulgārija), kurai ir jāpārbauda saskaņā ar EIR iegūtie pierādījumi, ir šaubas par to tiesiskumu, jo atbilstoši valsts tiesību aktiem šos pierādījumus Bulgārijā var iegūt tikai tad, ja ir saņemta iepriekšēja tiesas atļauja.

16. Šajos apstākļos tā uzdod Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai ar Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunktu, kā arī līdzvērtības principu ir saderīga valsts tiesību norma [..], atbilstoši kurai kriminālprocesa pirmstiesas stadijā kompetentā iestāde [EIR] izdošanai attiecībā uz telesakaru datplūsmas un atrašanās vietas datu nodošanu ir prokurors, lai gan līdzīgos valsts iekšējos gadījumos kompetentā iestāde šajā ziņā ir tiesa?

2) Vai izpildvalsts kompetentās iestādes (prokurors vai izmeklētājtiesnesis) atzīts [EIR] aizstāj tiesas rīkojumu, kas ir nepieciešams saskaņā ar izdevējvalsts tiesību aktiem?”

III. Tiesvedība Tiesā

17. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika reģistrēts Tiesā 2019. gada 1. oktobrī.

18. Rakstveida apsvērumus iesniedza HP, Vācijas un Ungārijas valdības, kā arī Komisija.

19. Tiesa nolēma, ka tiesas sēdes vietā lietas dalībnieki un personas, kas iestājušās lietā, ir jāuzklausa par 2020. gada 8. decembra [4] un 2021. gada 2. marta [5] spriedumu iespējamo ietekmi uz izskatāmo lietu.

[3] Iesniedzējtiesa norāda, ka datplūsmas un atrašanās vietas dati tika pieprasīti saskaņā “ar Direktīvas 2014/41 30. apsvērumu […] un *NPK* 159.a panta 1. punktu”.

[4] *Staatsanwaltschaft Wien* (Viltoti pārveduma rīkojumi) (C-584/19, EU:C:2020:1002).

[5] *Prokuratuur* (Piekļuves elektronisko komunikāciju datiem nosacījumi) (C-746/18, EU:C:2021:152; turpmāk tekstā – “spriedums *Prokuratuur*”).

20. Atbilstoši Tiesas norādījumiem šajos secinājumos tiks izskatīts tikai pirmais prejudiciālais jautājums.

IV. Lietas dalībnieku apsvērumi

21. HP apgalvo, ka *ZEZR* 5. panta 1. punkta 1. apakšpunkts ir pretrunā Direktīvas 2014/41 2. panta c) punktam, jo ar pēdējo minēto neesot atļauts izslēgt tiesas kompetenci, kad runa par tādu rīkojumu izdošanu kā iesniedzējtiesas nolēmumā minētie. Turklāt viņš atgādina, ka atbilstoši Bulgārijas tiesību aktiem šie rīkojumi esot jāizdod kompetentai tiesai. Tāpēc saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem veids, kādā *šajā* tiesvedībā tika iegūta informācija par datplūsmas datiem, esot nelikumīgs.

22. Vācijas valdība norāda, ka atbilde uz uzdoto jautājumu ir rodama nevis Direktīvas 2014/41 2. panta c) punktā, bet gan 6. panta 1. punkta b) apakšpunktā. Lai arī ar 2. panta c) punktu esot atļauts nošķirt kompetenci izdot rīkojumu par īpaša izmeklēšanas pasākuma veikšanu, no vienas puses, no kompetences izdot EIR, no otras puses, nav strīda par to, ka ar 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu pieprasījumam par pārrobežu izmeklēšanas pasākuma veikšanu ir aizliegts piemērot mazāk stingrus nosacījumus nekā tie, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir piemērojami līdzīgā vietējā lietā.

23. Pēc Vācijas valdības domām, ja izdevējas dalībvalsts tiesību aktos ir noteikta prasība, ka konkrēti izmeklēšanas pasākumi ir jāapstiprina tiesnesim, šis nosacījums ir jāpilda arī tad, ja šādi pasākumi jāveic citā dalībvalstī.

24. Ungārijas valdības ieskatā, atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir saistīta ar Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikto izdošanas nosacījumu ievērošanu. Pēc tās domām, savstarpēja atzīšana, uz kuru ir balstīta tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās, balstās uz pieņēmumu, ka izdevējas dalībvalsts lēmumu ir pieņēmusi tiesa vai materiāli un teritoriāli kompetenta iestāde.

25. No šīs premisas Ungārijas valdība secina, ka Direktīvas 2014/41 kontekstā viens no EIR izdošanas nosacījumiem esot tas, ka attiecīgo pasākumu ir pārbaudījusi iestāde, kurai ir kompetence to pieņemt iekšzemes lietās. Pretējā gadījumā garantijas, kas ir jāsniedz attiecībā uz izmeklēšanas pasākumu veikšanu citā dalībvalstī, būtu mazākas nekā tās, kuras ir paredzētas līdzīgiem izdevējvalstī veicamajiem pasākumiem.

26. Komisija uzskata, ka iesniedzējtiesas šaubas attiecas uz diviem dažādiem aspektiem: pirmkārt, iestādi, kuras kompetencē ir izdot EIR (Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkts), un, otrkārt, minētā rīkojuma izdošanas nosacījumiem (minētās direktīvas 6. pants).

27. Tā norāda, ka prasība par kompetenci "attiecīgajā lietā" (Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkts) nozīmējot to, ka izdevējiestādei ir jābūt institucionālai lomai izcelsmes kriminālprocesā. Tomēr Savienības tiesībās neesot precizēts, vai šai iestādei ir jābūt pilnībā atbildīgai par kriminālprocesu vai arī tai ir jābūt iesaistītai tikai konkrētā izmeklēšanas pasākuma veikšanā – ar Direktīvu 2014/41 dalībvalstīm ir piedāvāts elastīgums šajā ziņā.

28. Tāpēc Komisija uzskata, ka atbilde uz uzdoto jautājumu ir rodama Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punkta b) apakšpunktā. Pēc tās domām, ja pasākuma veikšanai valsts līmenī ir nepieciešama tiesneša iesaistīšanās lietā (kā tas ir Bulgārijā), lai šo pasākumu izpildītu citā dalībvalstī ar EIR starpniecību, šī EIR izdošana arī būtu jārezervē tiesu iestādei.

V. Vērtējums

A. Ievada piezīmes

29. Tiesa nesen ir pasludinājusi divus spriedumus (2020. gada 8. decembra spriedums [6] un spriedums *Prokuratuur*), par kuru ietekmi uz izskatāmo lietu tika uzklausīti lietas dalībnieki un personas, kas iestājušās prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā.

30. Lai arī šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu uzdotie iesniedzējtiesas jautājumi tieši neattiecas uz minētajos divos spriedumos aplūkoto priekšmetu, nekas neliedz Tiesai sniegt iesniedzējtiesai uz lietas materiāliem un iesniegtajiem apsvērumiem balstītas norādes par jautājumiem, kas nav aplūkoti lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja tā uzskata, ka tiem ir nozīme sadarbības ar iesniedzējtiesu veicināšanā.

31. 2020. gada 8. decembra spriedumā ir kliedētas šaubas par prokuratūras pilnvarām izdot EIR, lai arī tai nav *statusa*, kuram būtu raksturīga tās pilnīga neatkarībā no izpildvaras [7].

32. Neatkarīgi no tā, kāds institucionālais statuss valsts tiesībās ir Bulgārijas prokuratūrai, ar Direktīvu 2014/41, vispārīgi runājot, tai nav liegts izdot EIR.

33. Lai arī spriedums *Prokuratuur* tieši neattiecas uz EIR, bet uz tīri iekšzemes rakstura izmeklēšanas pasākumu, kuram nav pārrobežu aspekta (ar kuru dalībvalsts prokuratūra atļāva vākt datplūsmas un atrašanās vietas datus par konkrētiem elektroniskajiem sakariem), tam ir svarīgāka nozīme šajā lietā.

34. Minētajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka Direktīvai 2002/58/EK [8], lasot to kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7., 8. un 11. pantu, "pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, ar ko prokuratūra, kuras uzdevums ir vadīt pirmstiesas kriminālizmeklēšanu un vajadzības gadījumā uzturēt valsts apsūdzību vēlākā procedūras stadijā, var atļaut valsts iestādei kriminālizmeklēšanas nolūkiem piekļūt informācijai par datu plūsmu un atrašanās vietas datiem".

35. Tiesas argumenti šajā jautājumā tostarp ir šādi:

– "Ir būtiski, ka kompetento valsts iestāžu piekļuve saglabātajiem datiem principā ir pakļauta iepriekšējai pārbaudei, ko veic tiesa vai neatkarīga administratīva iestāde, un ka šīs tiesas vai

[6] *Staatsanwaltschaft Wien* (Viltoti pārveduma rīkojumi) (C-584/19, EU:C:2020:1002).

[7] *Staatsanwaltschaft Wien* (Viltoti pārveduma rīkojumi) (C-584/19, EU:C:2020:1002), 75. punkts un rezolutīvā daļa: "Direktīvas 2014/41 1. panta 1. punkts un 2. panta c) punkts ir interpretējami tādējādi, ka jēdzieni "tiesu iestāde" un "izdevējiestāde" šo tiesību normu izpratnē ietver dalībvalsts prokuroru vai, vispārīgāk runājot, dalībvalsts prokuratūru neatkarīgi no likumiskas pakļautības attiecībām, kas varētu būt starp šo prokuroru vai prokuratūru un šīs dalībvalsts izpildvaru, un neatkarīgi no riska, ka šis prokurors vai prokuratūra saistībā ar Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošanu var tikt tieši vai netieši pakļauti individuāliem šīs izpildvaras rīkojumiem vai norādījumiem."

[8] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV 2009, L 337, 11. lpp.).

iestādes lēmums tiek pieņemts, pamatojoties uz šīs iestādes pieteikumu tostarp saistībā ar noziedzīga nodarījuma novēršanu, atklāšanu vai kriminālvajāšanas procedūrām.” [9]

– “Kā secinājumu 105. punktā būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts, šai iepriekšējai pārbaudei tostarp ir nepieciešams, lai tiesai vai iestādei, kurai ir jāveic minētā iepriekšējā pārbaude, būtu visas pilnvaras un lai tā sniegtu visas nepieciešamās garantijas, lai nodrošinātu dažādo attiecīgo interešu un tiesību saskaņošanu. Runājot konkrētāk par krimināllizmeklēšanu, šādai pārbaudei ir vajadzīgs, lai šī tiesa vai iestāde spētu nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp interesēm, kas saistītas ar izmeklēšanas vajadzībām saistībā ar cīņu pret noziedzību, no vienas puses, un personu, kuru datiem tiek piekļūts, pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, no otras puses.” [10]

– “It īpaši krimināltiesību jomā neatkarības prasība, kā to būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 126. punktā, nozīmē, ka iestāde, kas ir atbildīga par šo iepriekšējo pārbaudi, pirmkārt, nav iesaistīta attiecīgajā pirmstiesas krimināllizmeklēšanā un, otrkārt, tai attiecībā pret kriminālprocesa dalībniekiem ir jābūt neitrālai.” [11]

– “Tā tas nav gadījumā, kad prokuratūra vada izmeklēšanu un attiecīgā gadījumā uztur valsts apsūdzību. Prokuratūras uzdevums ir nevis pilnībā neatkarīgi izspriest lietu, bet gan attiecīgā gadījumā nodot to kompetentajai tiesai, rīkojoties valsts apsūdzību uzturošās procesa dalībnieces statusā.” [12]

– “Ar to, ka prokuratūrai atbilstoši noteikumiem, kas reglamentē tās kompetenci un statusu, ir jāpārbauda apsūdzošie un attaisnojošie pierādījumi, ir jānodrošina izmeklēšanas procedūras likumība un jārīkojas tikai saskaņā ar likumu un savu pārliecību, nav pietiekami, lai tai piešķirtu trešās personas statusu saistībā ar attiecīgajām interesēm šī sprieduma 52. punktā aprakstītajā nozīmē.” [13]

36. Tiesa būtībā neatzīst prokuratūrai objektīvas trešās personas statusu, kad tā pilda krimināllizmeklēšanas funkcijas, no vienas puses, un veic kriminālvajāšanu turpmākajā kriminālprocesā, no otras puses. Tāpēc tai nevar piešķirt kompetenci atļaut piekļuvi elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju rīcībā esošajiem datplūsmas un atrašanās vietas datiem.

37. Direktīvas 2014/41 interpretāciju nevar neietekmēt spriedums *Prokuratuur*.

38. Direktīvas 2014/41 30. apsvērumā ir atzīts, ka elektronisko sakaru pārtveršana ir privātās dzīves aizskārums. Tieši šī iemesla dēļ vairākas dalībvalstis prasa, lai šo izmeklēšanas pasākumu iepriekš atļautu tiesnesis vai tiesa, izslēdzot citas iestādes, tostarp prokuratūru.

39. Tāpēc, kā sīkāk paskaidrošu turpinājumā, Direktīvas 2014/41 6. pantā ir noteikts, ka izdevējiestāde drīkst izdot EIR tikai tad, ja tajā norādīto izmeklēšanas pasākumu tādos pašos apstākļos būtu iespējams norīkot līdzīgā vietējā lietā.

[9] Spriedums *Prokuratuur*, 51. punkts.

[10] Turpat, 52. punkts.

[11] Turpat, 54. punkts.

[12] Turpat, 55. punkts.

[13] Turpat, 56. punkts.

40. Tagad papildus ir jāmin vēl viens nosacījums, kas izriet no sprieduma *Prokuratuur* gadījumos, kuros kumulatīvi: a) EIR izdevējiestādes ir daļa no prokuratūras, kas atbilst abiem iepriekš minētajiem nosacījumiem (veic pierādījumu vākšanu un īsteno turpmāku kriminālprocesu), un b) EIR ietver elektronisko sakaru pārtveršanas pasākumu, kuram piemīt šajā spriedumā izvērtētā intensitāte.

41. Šādos gadījumos prokuratūra nevar izdot EIR, lai arī tās dalībvalsts tiesību aktos tai ir atļauts noteikt elektronisko sakaru pārtveršanas pasākumu bez iepriekšējas tiesas kontroles šī jēdziena šaurā nozīmē.

B. Vērtējums

42. Iesniedzējtiesa lūdz interpretēt terminu "kompetence", kas ir lietots katrā no abiem Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta apakšpunktiem.

43. Šajā punktā ir definēta EIR "izdevējiestāde" no dubulta skatpunkta:

– Šī punkta i) apakšpunktā lietotais jēdziens ir attiecināms uz "tiesnesi, tiesu, izmeklēšanas tiesnesi [izmeklētājtiesnesi] vai prokuroru, kuru *kompetencē ir attiecīgā lieta*" [14].

– Minētā punkta ii) apakšpunktā jēdzienam ir plašāka nozīme un tas attiecas uz "jebkuru citu *izdevējvalsts noteiktu kompetentu* iestādi, kura konkrētajā lietā darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un *kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu*" [15].

44. Pēc iesniedzējtiesas domām:

– Ja terminam "kompetence" abos apakšpunktos būtu identiska nozīme, ar Direktīvu 2014/41 tās iestādes noteikšana, kuras kompetencē ir izdot EIR, tiktu pilnībā atstāta valsts tiesību ziņā.

– Ņemot vērā šīs piešķirtās pilnvaras Bulgārijā, ar *ZEZR* 5. panta 1. punkta 1. apakšpunktu prokuratūrai ir piešķirta vispārēja kompetence izdot EIR, neatkarīgi no tā priekšmeta.

– Tā kā saskaņā ar Bulgārijas tiesībām konkrētus pierādījumus valsts iekšzemes kriminālprocesos var iegūt tikai tiesnesis, ar *ZEZR*, iespējams, ir pārkāpti līdzvērtības un vienlīdzīgas attieksmes principi: dažos tīri iekšzemes gadījumos attiecīgajai personai būtu garantēta tiesas iesaistīšanās, kas savukārt būtu liegta tad, ja pierādījumi tiktu iegūti ar EIR starpniecību.

45. Es varu pieņemt, ka principā terminam "kompetence" abos Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta apakšpunktos ir viens un tas pats tvērums. Abi attiecas uz iestādei piešķirtajām pilnvarām, lai tā kriminālprocesā pildītu pienākumus, kas tai uzticēti tiesību aktos.

46. Atšķirība starp Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) un ii) apakšpunktu faktiski attiecas (vai netieši attiecas) nevis uz *kompetenci* "attiecīgajā [konkrētajā] lietā", bet gan *iestādi*, kas to īsteno katrā konkrētajā lietā.

[14] Mans izcēlums.

[15] Mans izcēlums.

47. Proti, patiesa atšķirība starp šiem apakšpunktiem ir tā, ka katrā no tiem ir minētas "izdevējiestāžu" kategorijas, kas nesakrīt: pirmkārt, *tiesu* iestādes (i) apakšpunkts) un, otrkārt, iestādes, kas *nav tiesu iestādes* (ii) apakšpunkts)[16]; tām visām ir *kompetence* īstenot savas attiecīgās pilnvaras kriminālprocesos:

– Minētajā i) apakšpunktā EIR "izdevējiestāde" ietver "tiesu iestādes", kas rīkojas, pildot savas pilnvaras konkrētā kriminālprocesā.

– Ar ii) apakšpunktu EIR "izdevējiestādes" statuss ir piešķirts "jebkurai citai [..] kompetentai iestādei [..] konkrētajā lietā". Skaidrs, ka šī *cita* iestāde nav "tiesu" iestāde un izdoto EIR var nosūtīt izpildvalstij tikai tad, ja to ir apstiprinājis tiesnesis, tiesa vai prokurors.

48. Šajā ii) apakšpunktā minētajai "citai [..] iestādei" saskaņā ar valsts tiesībām ir jābūt pilnvarotai darboties "kā izmeklēšanas iestādei kriminālprocesā" un "izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu". Proti, tai ir jābūt pilnvarotai kriminālprocesos īstenot *kompetences*, kas ir raksturīgas noteiktām administratīvajām iestādēm (piemēram, tiesībaizsardzības iestādēm), ja tas tā ir noteikts attiecīgajās tiesību sistēmās.

49. Tāpēc Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) un ii) apakšpunktā minētais jēdziens *kompetence* ir lietots vienotā nozīmē (kā valsts iestādei piešķirto pilnvaru kopums), lai nekavējoties nošķirtu šajos apakšpunktos minēto iestāžu *īpašās kompetences*. Atkarībā no šīm kompetencēm EIR izdošanai ir piemērojamas atšķirīgas prasības.

50. Nav šaubu, ka šāda EIR "izdevējiestāde" saskaņā ar Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunktu var būt *kompetentais* prokurors konkrētajā kriminālprocesā.

51. Tāpat un saskaņā ar šī paša 2. panta c) punkta ii) apakšpunktu "izdevējiestāde" var būt iestāde, kura nav tiesu iestāde un kurai, kā tika atgādināts, valsts tiesībās ir uzticēts veikt izmeklēšanas pasākumus kriminālprocesos un atzītas pilnvaras izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu.

52. Tomēr nepietiek tikai ar nosacījumu attiecībā uz "izdevējiestādi", lai iestādes, kurām piemīt šī īpašība, varētu izdot konkrēto EIR un nosūtīt to izpildvalstij. Turklāt ir jānošķir tiesu iestādes no iestādēm, kas nav tiesu iestādes, uz kurām ir atsauce Direktīvas 2014/41 2. panta c) punktā.

53. Kā esmu izklāstījis citviet[17], "lai arī dalībvalstīm ir atzītas tiesības piešķirt pilnvaras iestādēm[, kas nav tiesu iestādes,] veikt izmeklēšanu kriminālprocesos un izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu, ar Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunktu šādi izraudzītajām iestādēm ir uzticēts tikai uzdevums *izdot EIR*, kuru, "*pirms [to] nosūta* izpildiestādei, [..] apstiprina". It īpaši tas ir jāapstiprina tiesai, tiesnesim vai prokuroram."[18]

54. Citiem vārdiem sakot, iestādei, kas nav tiesu iestāde un kas ir pilnvarota izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu, valsts tiesībās var piešķirt vispārīgu EIR "izdevējiestādes" statusu. Tomēr tās izdoto EIR var nosūtīt izpildes dalībvalstij tikai pēc tam, kad to ir apstiprinājusi tiesu iestāde.

[16] Tāpat kā secinājumu lietā *Staatsanwaltschaft Wien* (Viltoti pārveduma rīkojumi) (C-584/19, EU:C:2020:587; turpmāk tekstā – "secinājumi *Staatsanwaltschaft*") 32. punktā (16. zemsvītras piezīme) apzīmētājus "tiesu [iestāde]" un "netiesu [iestāde, kas nav tiesu iestāde]" lietoju vienkāršošanas nolūkā, jo tie raksturo vienā vai otrā kategorijā iekļauto iestāžu būtību.

[17] Secinājumi lietā *Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung* (C-66/20, EU:C:2021:200).

[18] Minēts iepriekš, 75. punkts. Mans izcēlums.

55. Direktīvā 2014/41 nav prasīts, ka katrs konkrētais EIR, ko izdevušas tiesu iestādes – neatkarīgi no tā, vai tas būtu tiesnesis vai prokurors, – ir *jāapstiprina* trešai personai, bet ir izvirzīti divi nosacījumi, kuru izpildi pārbauda tiesnesis [tiesa] vai prokurors, kas ierosina to izdot.

56. Proti, Direktīvas 2014/41 6. panta "EIR izdošanas un nosūtīšanas nosacījumi" 1. punktā ir noteikts, ka izdevējiestāde var izdot EIR tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka ir izpildīti šie divi nosacījumi:

– pirmkārt, EIR izdošana ir "vajadzīga un samērīga"[19], kā arī ir ievērotas aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesības (6. panta 1. punkta a) apakšpunkts);

– otrkārt, tas attiecas uz pasākumu, kuru "tādos pašos apstākļos būtu iespējams norīkot līdzīgā vietējā lietā" (6. panta 1. punkta b) apakšpunkts).

57. Izskatāmajā lietā šim otrajam nosacījumam ir īpaša nozīme. Ar Direktīvu 2014/41 ir ieviests sava veida *paralēlums*, pakļaujot EIR izdošanu valsts tiesību aktos noteiktajām prasībām attiecībā uz līdzvērtīgu pasākumu noteikšanu.

58. Šīs prasības, manuprāt, ir jāaplūko ne tikai saistībā ar valsts tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem par lietderīguma novērtēšanu un noteikumiem par kriminālprocesu, bet arī – un it īpaši – ar šajos tiesību aktos piešķirto *kompetenci* pieņemt valsts līmenī pasākumu, kas ir līdzvērtīgs tam, ko vēlas īstenot ar EIR starpniecību.

59. Ja saskaņā ar izdevējvalsts tiesību aktiem viens no nosacījumiem, kas ir jāizpilda līdzīgā vietējā lietā, ir tas, ka tikai tiesnesim vai tiesai ir *kompetence* noteikt konkrētu izmeklēšanas pasākumu, EIR var attiekties uz minēto pasākumu tikai tad, ja to izdod tiesu iestāde[20].

60. Šajā ziņā Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunktā minētās "kompetences" tvērums.

61. No abām šīm tiesību normām, skatot tās kopsakarā, izriet, ka Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunktā minētā *tiesu iestāde* (tiesnesis vai prokurors), "kur[as] *kompetencē* ir attiecīgā lieta", saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir pilnvarota tīri vietējā lietā noteikt tādu pašu pasākumu, kas ir attiecīgā EIR priekšmets.

62. Citiem vārdiem sakot, kompetence izdot EIR tieši atbilst kompetencei, kas ir prasīta, lai saskaņā ar valsts tiesībām izdotu rīkojumu, kuram ir līdzīgs saturs un tvērums tīri vietējā procesā.

63. Tādējādi Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunktā minētā "kompetence" ietver, pirmkārt, a) kompetenci iesaistīties kriminālprocesā un, otrkārt, b) kompetenci noteikt konkrētu pasākumu minētajā kriminālprocesā.

[19] "Vajadzība" un "samērīgums" ir jāvērtē, ņemot vērā Direktīvas 2014/41 4. pantā minētos kriminālprocesu mērķus. To vidū ir "kriminālprocess, ko par kādu noziedzīgu nodarījumu saskaņā ar izdevējvalsts tiesību aktiem ir ierosinājusi kāda tiesu iestāde vai ko var nodot tiesu iestādei" (minētā 4. panta a) punkts).

[20] Turklāt Direktīvas 2014/41 30. apsvērumā ir atzīts, ka no izpildvalsts skatupunkta elektronisko sakaru pārtveršanu "atkarībā no izpildvalsts tiesību aktiem [..] var uzskatīt par piespiedu izmeklēšanas pasākumu".

64. Lai arī tiesiskie regulējumi par Eiropas apcietināšanas orderi (turpmāk tekstā – "EAO")[21] un EIR ir atšķirīgi, arī šis otrais instruments neļauj prokuratūrai pārrobežu jomā īstenot to, kas tai ir aizliegts valsts līmenī[22].

65. Šajā lietā Bulgārijas prokuratūras izdotie EIR attiecās uz pasākumiem, kuros saskaņā ar valsts tiesību aktiem tīri vietējā lietā ir atļauts veikt tikai tiesnesim vai tiesai. It īpaši, kā jau esmu izklāstījis, šie četri EIR attiecas uz datplūsmas un atrašanās vietas datu par elektroniskajiem sakariem nosūtīšanu.

66. Bulgārijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru šajos apstākļos tikai tiesnesim (nevis prokuratūrai) ir pilnvaras pieņemt lēmumu, ar ko telefonijas operatoram tiek pieprasīta piekļuve datplūsmas un atrašanās vietas datiem par elektroniskajiem sakariem, pilnīgi atbilst Savienības tiesībām.

67. Runājot par prokuratūras uzdevumiem saistībā ar šo konkrēto izmeklēšanas pasākumu, spriedumā *Prokuratuur* vajadzības gadījumā ir apstiprināta šī tiesiskā regulējuma atbilstība.

68. Rezumējot – Bulgārijas prokuratūra nevar izdot EIR un to nosūtīt citai dalībvalstij, lai iegūtu pierādījumus, kuru iegūšana Bulgārijā ir rezervēta tiesu iestādei. Šai prokuratūrai nav "kompetences", kas saskaņā ar Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunktu, skatot to kopsakarā ar tās 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu, ir nosacījums tās atzīšanai par "izdevējiestādi" šīs tiesību normas izpratnē.

VI. Secinājumi

69. Saskaņā ar izklāstīto ierosinu uz *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Bulgārija) pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās 2. panta c) punkta i) apakšpunkts, skatot to kopsakarā ar 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts prokuratūra nevar izdot Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, lai iegūtu datplūsmas un atrašanās vietas datus par elektroniskajiem sakariem, ja saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesību aktiem līdzīgā vietējā lietā ekskluzīva kompetence atļaut šo pierādījumu iegūšanu ir tikai tiesnesim vai tiesai.

[21] Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.).

[22] Atšķirības starp tiesiskajiem regulējumiem par EAO un EIR aplūkoju secinājumos lietā *Staatsanwaltschaft*, 46.–65. punkts. Esmu norādījis, ka prokuratūra nevarēja "apstiprināt [kā priekšnosacījumu EAO pieņemšanai] policijas veiktu aizturēšanu, kuras nosacījumi un sekas pārsniedza tos, kas bija paredzēti attiecībā uz aizturēšanu, kuru tā pati var noteikt" (secinājumi apvienotajās lietās OG (Lībekas prokuratūra) un PI (Cvikavas prokuratūra) (C-508/18 un C-82/19 PPU, EU:C:2019:337), 54. punkts). Proti, būtu paradoksāli, "ja tai nebūtu tiesību darīt mazāk (izsniegt VAO [valsts apcietināšanas orderi] uz īsu laikposmu), bet tā tomēr varētu darīt vairāk (izsniegt EAO, kas var izraisīt daudz ilgāku apcietināšanas termiņu)" (turpat, 76. punkts). Ne mazāks paradokss, manuprāt, rastos gadījumā, ja prokuratūra varētu *pati* pieprasīt citā dalībvalstī iegūt pierādījumus, attiecībā uz kuriem savā valstī tai būtu jāsaņem atļauja no tiesu iestādes.